

Optandum quidem erat, ut tempus quod scribendis narrationibus, et libellis, non adeo utiliter insumimus, et in disceptationibus de eligenda controuersia potius in ueritate indaganda, et re ipsa excutienda utilius insumeremus; sed quoniam placuit RR. PP. in libello oblato Sac^{ae} gesta quasi Historiam texendo inuertere contra nos, quos diu artificijs, et fuga congressionis manifeste accusant, cum contra uoti omnibus, ac etiam actis illud spectauerimus, ut sine anfractibus, et diuersiuculis rem ipsam attingentes de eo reuera ageremus, in quo tota controuersia est, nempe in quo efficacia gratiae posita sit, quid ipsa sit, quouero a sufficienti distinguatur, deinde suo ordine a quo sit, Nobis etiam necessarium fuit breuiter hoc scripto responderi, quo tamen non ad singula diceri, aut omnia confutare mens fuit, sed tantum selectis quibusdam capitibus, quibus res praecipue comprehendendi uidebatur, modeste, et dilucide, ut potuimus satisfacere conati sumus.

Circa primum quod dicunt de Censura Molina nihil addendum uidetur ad ea, quae Ill^{us} Card^{is} Maduicius in Cong^{ne} non semel PP. ipsi respondit, uidelicet iam non agi de neg^o Molina, nec congressum Eune, Ideo a S^{mo} D. Nro esse indietum, censuram Euius libri demandatam esse Censoribus, quando, et quomodo uisum fuerit expedire S^{tem} suam mandaturam, quod conuenire iudicaret, sed in hac Cong^{ne} illud agendum esse, ut cum apparuerit quid quoad efficaciam gratiae utrius sentiremus ageretur de concordia, et ex disputatione appareret, in quibus conueniremus, et in quibus dissentiremus, cumq^{ue} responderent q^{ui} in hoc scripto iterum asserunt nihil prorsus negotij ipsi esse cum PP. Societatis, sed cum scriptis dumtaxat Molinae, et cum eis, qui tueri id uellent. Idem Ill^{us} D. respondit negari non posse inter PP. eandem Religionum uere esse hanc controuersiam quod ex h^{is} S. P. ad Tribunal Inquisitionis Hispaniae, et Nuntium Ap^{icum} dabit satis condat. nec ipsi ignorant or^{em} Catholici Regis iussu S. Mis egisse cum S^{mo}, ut ad tollendum scandala, quae in Hispania oriebantur, et maiora timeri poterant S. S^{tas} remedium adliberet.

Ad id quod dicitur Prem^o malem Societatis diximus, necesse, nec suum in omnibus Moliniam tuendum suscipere uerissimum est. Cum n. manifestissime appareret omnem conatum illorum patrum eo tendere, ut de Molina tantum propositionibus ageretur, et urgerent nos, an eam doctrinam tanquam Societatis acciperemus, uel contra respueremus. Responditum est aliam esse controuersiam, nec nos uelle tanq^{ue} religionis, aut praecipuorum doctorum doctrinam defendere omnes modos loquendi, et illationes Molinae, sed ubi

inter nos conditisset de pnti controversia fore nec facile apparet in quibus
molina a ceterorum doctrina discederet. quod autem ad controversiam inter
Banner, et Moliniam spectat diversa est, et inter particulares doctores, nec
ea solum continet, quae ad controversiam generalem pertinet, de qua nunc
agitur. Et ut nos parati sumus quicquid iudicabitur non bene dictum esse
a Molina corrigere, ita speramus nihil in illo reperiri quod sans doctrinae
repugnet, et quod facile non ponit ab ijs, quae aduersus illum obijciuntur
vindicare.

I. Ad 2^m. quod dicunt de illis propositionibus, quae ab absolutebant, ut ipsi dicunt omnia
materiam de efficacia grae. Duo satis erit respondere, Alterum illas propositas non
modo non aboluere totam mat^{am} de efficacia grae, sed ne attingere quidem difficulta-
tem, quae praecipue est controversa. 2^m illas propositas fere exceptas esse ex cen-
suris ipsorum Praem con Moliniam, et eos id agere, ut tandem res tota deducatur
ad questionem Molinae, quod alienum erat a mente S^m, et instituta Cong^{ne}. Proinde
non ut negotium produceretur, sed ut compendio quam citissime ablueretur quae-
stiones extraneas, et a suscepto negotio alienas deuitandas arbitrabamur.

quod autem optauerimus semper, ut ad rem propius accedentes punctum difficultatis
de efficacia grae examinarem non multis uerbis opus est cum omnia uerba
sint coram Illmo Madruccio, nec omni uerbis, sed scriptis, et rebus ipsis uoluntatem
nrām, et desiderium rem perficiendi ostenderimus. Nouit Ill^{ms} quid uoce diximus
optare nos, ut P. P. Dominici aperirent suam sent^{am} sicut et nos fecimus, et
faciemus, sed multis modis declinabant, nunc quidem asserentibus non posse se ex-
plicare sent^{am} Religionis, quia essent consulendi Doctores uariarum prouinciarum, nunc
se esse imparatos, nec posse de omnibus ex tempore respondere. Nunc inter nos non est
controversiam. Et tandem aperte dixere se nolle suam sent^{am} aperire, non. n. uel
ut ex libris sui fierent, nec permittere, ut examinarentur. Haec autem eorum
omnibus uerba sunt ipso Illmo Lorende, quae cum ita sint non est difficile iudicare
quis subterfugiat suam sententiam aperire. Meminerit et Ill^{ms} Madruccio
nec ipsi, ut opinamur, id negabunt cum ageretur de Metodo tractandi P. P.
Societatis id propius uideri expeditissimam rationem fore si utraqz pars breui-
scripto comprehenderet diluendi, et sine citationibus, aut citationibus suam sen-
tentiam separati suam sententiam, quam improbabant. 3° rationes quibus
contrariam omnimode probarent. Id cum Ill^{ms} plauisset in sequenti Cong^{ne} bria
Ex scripta debulimus, et cum P. P. Predicatorum idem facere plurimas difficultates
detractarent

detrectarent, nos promptissime illa *JM^{mo}* exhibuimus. Adventis tamen et orantis in
illis darentur nostra, si tua exhibere recusarent.

3. Quod uero saepius inculcant *PP.* se ed uocatos, ut consultent. Vocentur quidem ita si
placet modo tñ de tua non de aliena sent^a questio sit; Nam cum *J^{mus}* uelit ut uideam^{us}
omnes, in quibus consentiamus, et dissentiamus, ut inter nos positae consentio, hoc
fieri non potest nisi propria opinio proferatur. Sed cauent uidelicet diligenter ne rei
sint, uel examinentur, nos aut facile nostram sentiam proferimus, ut illa exami-
netur, et rationibus, atq; auctoritatibus agatur ut constet quid uerius sit, magisq;
consonu, sacrisq; Concilijs, et doctrina *SS. PP.*

Quod uero dicunt quastiones nonnullas propositas a nobis, ac proinde se res-
pondere noluisse cum ea proponerent, quae definienda essent non ad *PP.* sed ad Cartes attri-
neat. Respondemus nos, ut qui rei exitum, et breuem, ac pacificam expeditionem
intuebamur proponisse illas quastiones, quibus si responderetur, facile de re
sota iudicium fieri potuisset paratos, ut semper diximus idem prestare respon-
dentes quastionibus, quas ipsi proponere uoluissent. Neg hoc mirum uideri debet,
Nam cum agatur, ut id constet in quo sit difficultas, et controuersia inter nos id non
potest ab alijs, quam ab ipsis partibus proponi. Ab ipsis tñ *JM^{mi}* propositae fuerunt
tang de quibus esset suscipienda disput^o, sed reiectae fuerunt a Patribus Domini-
canis hoc nomine, ut ipsi aperte dixerunt, quia nimis stricte rem attingebant,
quod an sit hominu, qui rem propius attingere uelint *JM^{mi}* et *P* audentis iudica-
bunt.

4. Est aut uerum quod dicunt primum nos propositionibus illis non respondisse, sed non
respondendi ea tantum, et quidem iusta causa fuit, quod non uidebatur cogi
nos illorum propositionibus respondere, nisi ipsi et responderent mihi, quae ad rem
ipsam propius accedebant. Quare postea quam solliciti sunt. se deinde ijs, quae a
nobis proponebantur satisfacturos omnibus eorum propositionibus, cumulate sa-
tisfecimus, varijs autem sentibus, quos in mihi responsionibus distinperunt necesse
fuit non diximus scripto respondere. Tum quia satis per se ipsae clare erant
responsiones nobis, et satis apparbat quem sensum facerent, Tum quia
non deerat ratio suspicandi tot ultro citiq; missa interrog^{net} ac responsiones eo
spectare, ut res ~~exoner~~ longius differretur. Satis ergo diximus ab *JM^{mo}*
maduatio petere (quod instanter fecimus, ut Cong^o quam primum haberetur, in
qua facilius, ac melius quid utiq; dubium esset aperiretur, et praesenti plurimis

quae nimis remota apparet, et omnino superflua uidebantur, statim ad rem ipsam
ueniretur, ex quo apparet utrum eet nobis alia mens, quam, ut quamprimum
res tota perageretur. Illi Madrucci iussit nos scribere rationes, quas ad hoc affe-
rebamus, scripsimus, probauit Cong^{orem} indixit, tres ad nos propones misit, ut
in ea Cong^{ne} condari posset in quibus circa illas conueniremus, et dissentiremus
quid uero in ea Cong^{ne} actum sit dicemus puncto 6°
quod uero aiunt minus recte fuisse dictum Illi Madruccium utriusque parti precipere, ut ea
proponeret, in quibus putaretur ee discrepantiam, cum solum manifestari de
mandauerit quid utraque pars sentiret. Resp. p^o reuera Illi id dixisse, quia
forte id Religionis Praes non intellexerint, sed quamuis id non dixisset expresse appa-
tamen ad finem consequendum propter quem utriusque partis sententia exigebatur
id necessarium fuisse: certe. n. non ob aliud id requirebatur, nisi ut examinare
in quo conueniremus, aut dissentiremus quo posset tandem, et difficultas exami-
nari, et optata concordia obtineri, nec id bonis Patribus graue esse debet cum
eodum scripto dixerimus, ut idem ipsi circa nostra p^ostarent, quod nos circa istorum
quo nihil equius proponi potuit: sed tanquam incommodum et alienum a subiecto neg
improbant, Nos aliquot propones a Venetis scriptis Theologorum aliquot illius Religionis
excerptas proposuisse: ac si iniquum profecti essemus nos tueri, quae suum quisque
Praedicatorum legat, scribat, dicet, et litterarijs congressibus exponat. Et quando id
profitemur, quid faciunt Ege, ad rem de qua modo agitur? Respondemus multum
per omnem modum, imo quicquid agitur extra hoc nihil ad eum, de qua modo
agitur; quatenus uero aliud agatur, q^o, ut inter Theologos Hispanos ordinis Prae-
dicatorum, et Societatis n^{rae} de proposita controuersia, et appareat dissentio, et cui
rebur consensus. Et certe qui hoc infirmant, totam S^{mi} iussionem Illi Card^{li} um
diligentiam, eorumque praescripta deludunt, et enervant. quorum. n. isti conue-
ntus quorum disputationes? si Patres isti, qui Roma sunt nolunt examinari doctri-
suum Theologorum in Hispania, cum quibus tamen esse controuersiam, et
probatum est apertissime, et in Hispania plusq^{ue} notum. quae si est, ut manifest.
quorum Reses, uel quorum scripta adducenda erant, nisi eorum, cum quibus
controuersia? sed uidelicet id agunt, ut persistant in sua prima definitione, nullum
scilicet esse controuersiam inter nos quod se nescire quid sentiant Theologi suae
religionis, et Emori plurima, quae hominum sunt declinantium, et conatus S^{mi}
ut diximus quod in se est inuitos, et inanes credentium. quod si id admittatur

quod

quod dicunt, ut illi Redlogi, et Predicatores, qui ita dicunt reddant pro se rationem, quid frustra conuenimus? Ceterum quod dicunt se satis mirari non posse dum offerimus responsurum nos propositionibus ab ipsis P. proponendis tanquam nisi cum ijs, quas proposuerunt in 2^a Cong^{one}. Respondere reuertuerimus; Jam supra responsum est cum diximus illas omnes propones excerptas esse ex centuriis contra Moliniam, neq; de hoc utilem esse questionem, quia verissimum erat quod et ipsi referunt pacem, quae inter nos optabatur, hae uia minimè ad futuram, quibus tamen postea respondebimus; Illud uero, quod humiliter, ac bona cum uenia tantorum Patrum dictum uolumus non pot non graue uideri, quod de Intentione agatur, ubi dicunt grauissimis uerbis nostros conatus studia, Industriam totam intendere, ut Moliniam defendamus, cuius defendendi haec fuisset mè, expeditiss^a. erat uia, si propositionibus ab ipsis propositis responderemus, easq; tueremur, quare cum de ijs agere noluissemus, id potius agebamus, ut contra omnes disputationibus, de Molina, rem ipsam, de qua erat controuersia attingeremus.

6. **P**ostremo quod dicunt se cumulatè satisfecisse, et in tribus propositionibus circa quas congressum habendum Ill^{ms} demandauit, et ijs et, de quibus tunc uocatenus actus fuit Hoc cerbè non apparet, quomodo fieri potuerit.

Postquam .n. coram Ill^{ms} conuenimus de prima propositione disputari ceptum est. Et quoniam circa illam quaedam scripseramus, in quibus putabamus eos à nobis non dissenturos legimus, et obtulimus describendas, V. G. dari auxilium efficax, proueniens supernale intrinsecu, tenens se non solum ex parte obiecti, sed etiam ex parte potentia distinctum à sufficienti. quibus auditis Ill^{ms} P. Generalis Sancti Dominici si inquit Molina haec omnia concessisset, Nihil planè habuissent Patres nostri in Hispania, quò in eo reprehenderent. quod ultro dabat nos libenter accepimus, Respondimusq; gaudere nos nihil contra Moliniam illos habituros si ostenderimus (quod suo loco facillimum erit) omnes illas propositiones disertis uerbis à Molina concedi. Deinde ulterius progressa est disputatio, quae ei spectabat, ut eliceretur, quid tandem illud esset, quo auxilium efficax differret à sufficienti; et quoniam patres Dominicani, nihil interrogabant nos, illud proposuimus; utrum ratio auxilij efficaci contribueret in gratia praedeterminatione uoluntatis, ut haec docuerunt. Dum huic propositioni respondent tres fere hora elabuntur, nec tamen ex eorum dictis quidquam certi colligi potuit, in quo uel à nobis differrent, uel inter se conuenirent

Non. n. omnes uidebantur uelle admittere physicam ^{em} praedeterminat^{em}, et eorum qui eam admitterebant, unus affirmabat ea tolli aliquam indifferentiam, alius negabat. Nobis autem propositum non erat illis interrogationibus, aut eos examinare aut contra eorum dicta argumentari, sed solum ex eorum uerbis sensum aliquem colligere, ac certo aliquid statuere, de quo deinde disputare possemus. Quare cum in ijs, quae ad summam eorum propositionem pertinebant, quae erat uic^a anti^{ae}, et quid sit gratia efficax ipsi inter se non conuenirent, progredi non potuimus ad reliquas propositas discutendas, in quibus agebatur de causa efficacia, an est tota a deo, neue. quod si toto Congregationis tempore nihil de gratia efficacia, in quo sita sit a nobis percontari uoluerunt, non est profecto cur conguerantur nos nihil illis respondisse, et cum ipsimet consenserint, ut disputaretur an efficacia gratia posita sit in praedeterminat^{em}, et rone illius distinguatur ab auxilioru^m sufficientia cur dicunt nos totis pedibus transiisse ad difficultatem de modo efficaciae, et ab eo longius citissime abeuntis ad praedeterminationem confugisse! cum tamen, ut dictum est coi^m consensu de ea agi ceptum sit tanquam di^{ca} difficultati a se ipsa nata, et aptissima ad distinguendum auxilium efficax a sufficienti, quod aut addunt eam nobis unam mentem, Id unum concilij propositum fuisse, ut ab illis aliquid, uel raptim extorquere possemus, qua rone dici potuit non uidemus si quidem non una, aut alt^{er} propos^{it} illis exiit, quae merito notari potuisset. V. ad motionem grae efficax uoluntatem se habere passiu^e, sed liber^e, et alia nihil eae meliores, quae tamen omnes nos non animaduerti, ac liber^e transire passi sumus.

Putamus aut quod attinet ad efficaciam grae, et respectum ad liberum arbitrium nos satis dilucide respondisse. Cum scripto responderemus quarta propositioni ex obo propositis, in qua diximus auxilium grae praueientis esse efficacia, potissimum a deo, et ex se, minus uero praecipue ex respu ad liberum arbitrium, quem gratia, ut uoluntati congrua comprehendit; quod si aliquid amplius declarari desiderant petant, et libentissime faciemus, q^o illis facien^{da} est circa praedeterminationem P^{ri}ti an in ea posita sit efficacia grae, in quo est tota controuersia Nam plures aliae questiones uel ad rem non p^{er}tinent, uel ab eacuna pendent, Ita ut eae constite facile ceterae omnes iudicentur.

Haec aut sunt nostra artificia, nobisq^{ue} molitiones, quibus per circuitus, et anfractus cupimus subterfugere, Sed utinam Satanae astutia non essent, eae in re magis nobis omnibus p^{er}uicendae, is enim ut pacis inimici, dissensionum, et scandaloru^m

Auctor

Auctor, et seminabor id unum molitur, ut cum Eccl^a Secummento, et Hæreticorum gaudio
 inter ~~duas~~ duas Religiones, contentiones, et emulationes perseuerent, et sub specie Doctrinæ,
 et zeli scandala oriantur. Cuius conatibz ab his, ut nos cooperemur, curat enim, ut quati
 exasperatis animis, uel ex desperat^e consequendæ unionis, uel ex amaritud^e dictorum,
 et ~~trine~~ maiori dissensionis res tota diuiduatur, et eo relabamur, tandem ut Bannes
 molinam, Molina Bannes, et ceteri ceteros carpant, et accusent. Quod an sit ex
 mente ^{mi}, et pro dei gloria prudentia Illmo facile uiderit. Nos certe pro bono
 pacis um ueritas indagatur, nec rei dici, nec examinari aefugimus, scientes
 Apolosolum dixisse paratos nossemper esse debent ad satisfactionem omni poscenti
 nos rationem de ea, quæ nobis est fide; Et si quid minus clare factenus diximus, quod
 non putamus, iterum, et ræpius uoce, et scriptis explicare, ut ad rem citius uenia
 mus. Modo simul curramus ad ueritatem Inuestigandam ad gloriam, et laudem
 Sancti Spiritus, qui est spiritus ueritatis, et pacis. §

...ada, que has de morir,
...às desdichada: Dios es
...amente bueno, tèn dolor
... de de aver ofendido à tan
... Dios, que hallaràs acogi-
... su misericordia, si te a-
... al arrepentimiento. Has
...ado, y tiene enmienda tu
...figa la enmienda al yer-
...ro, y sea mucha, ya que tu yer-
...ro ha sido mucho.

Enterneciòse la muger con
estas, ò semejantes razones, y
con tristes lagrimas, se postro
à los pies del Santo, pidiéndole
perdon. Dixola, que lo pidief-
se à Dios; pidiòlo con dolor, y
conocimiento, ofreciendo re-
formar su vida. Saliò de la Cel-
da, y Convento, encontro con
los affesinos del alma purifi-
ma de Vicente; crecieron à su
vista las lagrimas, voces claras
cò que les dixo lo que le avia
sucedido. Quedaron todos en
silencio, mordiendose los la-
bios, creyendo de la tyrana pas-
siò de la embidia, y avia to-
mado possessiòn de sus a. mas;
y el Santo quedò dando gra-
cias à Dios de averle librado
de tentacion tá fiera. Profiguiò
la muger su dolor, y llanto,

mejorando su vida con gran-
des penitècias. Hablò despues
à San Vicente, y le dixo los
complices de su maldad; rogò-
le el Santo, que no los descu-
briese, ni tampoco lo sucedi-
do en la Celda. No pudo con-
seguirlo, porque no quiso el
Señor que quedasse en silècio
accion tan illustre, y de tanto
exemplo, y edificacion, y así
la hizo publica por la Ciudad,
sin descubrir à los emulos em-
bidiosos, que no seria exem-
plo, sino escandolo.

CAPITULO XVII.

*Amotinase contra los Judios el
Pueblo de Valencia. Convierte-
los à todos S. Vicente.*

NO ay gente en el mun-
do, por Barbara que
sea, que no tenga algun Cau-
dillo que la defienda, y Lugar
adonde se alvergue, y recoja,
como le tenian los Garaman-
tas, y Masagetas, los Chichi-
mecas, y los Indios Caribes;
solo los Hebreos andan va-
gueando por el Orbe, derra-
tuados por èl, y dados perpe-
tuamente por cautivos. Devi-
da esclavitud à su dureza.

ron,

De San Vicente

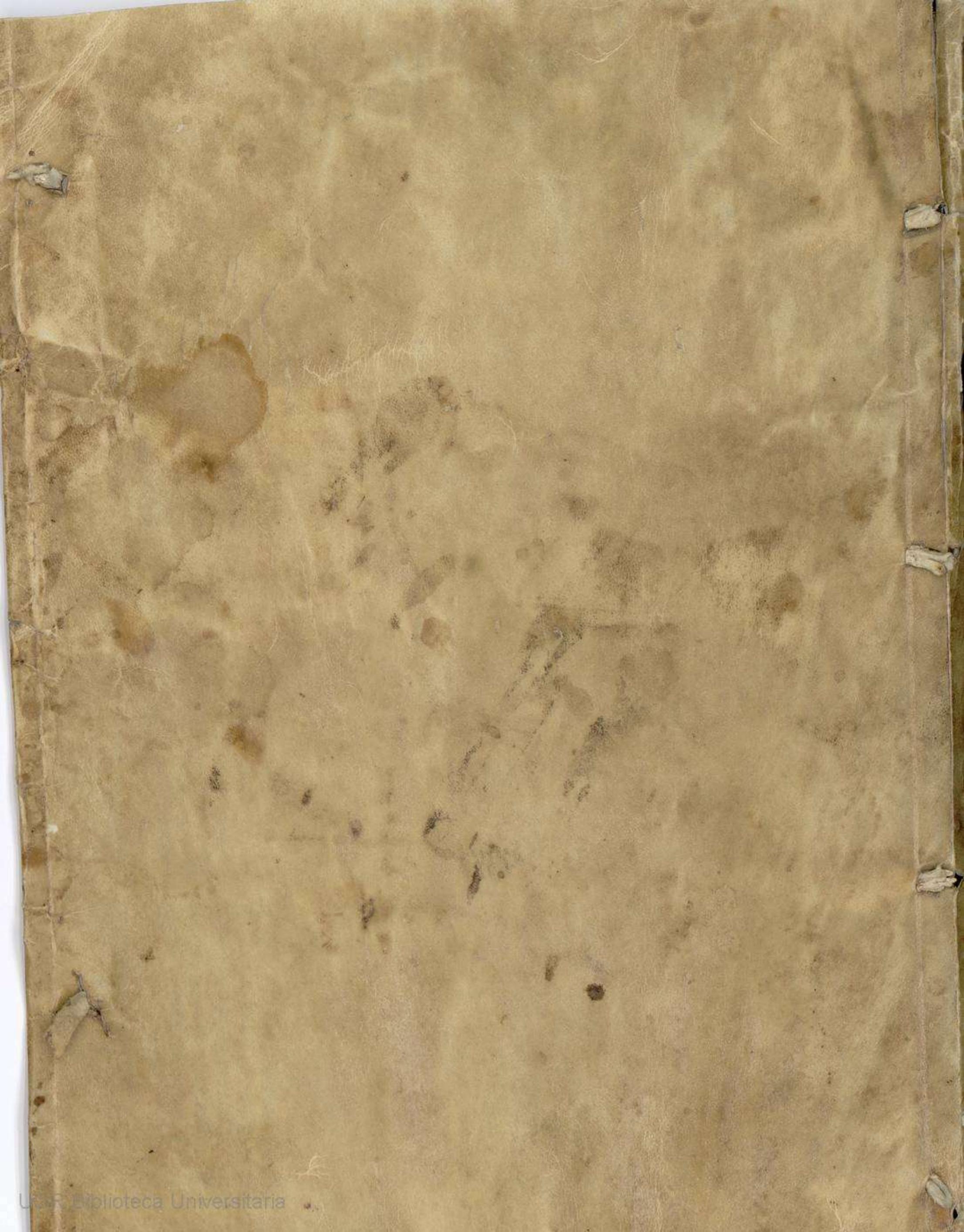
...dixa muchas penas sin
galardon, muchos males sin
consuelo, muchos peligros,
muchos tropiezos, laços, des-
peñaderos, y desdichas. Las
mayores miserias en la mayor
confusion, daños sin remedio,
trabajos sin fin. Es mucho lo
que se dexa en los males, y
poco lo que se dexa en los
bienes.

En la vida que viulmos,
todo se reduce à vnos breves
gustos, vnas felicidades enga-
ñosas, vnas alegrías fingidas,
vnas esperanças inciertas; vna
vida, que si se padece, es tor-
mento; si se goza, peligro. La
mayor suerte, el mas leve ac-
cidente la arrastra; las mayo-
res grandezas, vn breve soplo
las derriba. Las riquezas, el
poder, el gozo, la Magestad, y
estimacion estàn pendientes
del hilo delgado de la vida, q̄
en cortado el tiempo esta he-
bra, y que cada día le vâ adel-
gazando, todo cae en tierra, y
se reduce à tierra. Ya veo Fray
Vicente lo que dezis, y que
discurris como Varon, verda-
deramente de Dios; pero tam-
bien veo, que estas verdades
huyen de los Palacios, ò por-
que no las dizen, ò porque las

...dixa muchas penas sin
galardon, muchos males sin
consuelo, muchos peligros,
muchos tropiezos, laços, des-
peñaderos, y desdichas. Las
mayores miserias en la mayor
confusion, daños sin remedio,
trabajos sin fin. Es mucho lo
que se dexa en los males, y
poco lo que se dexa en los
bienes.

Tuvo
fino fue a
(que no les
Magestad à la Reynas) de
vèr la Celda d'el Confessor
Santo, y los excicijos que en
ella hazia. Dixo, vn dia, en
ocasion que pua
Vicente: apartola
tas razones del intè
se diò por entendida, on que
Reyna, muger, y deteminada,
avia de atropellar mayores
imposibles. Entrò, pes, en el
Convento, y en la Celda del
Santo; porque le fraquearon
facilmente las puerts todas;
tiempo que estava en Oraciò.
Preguntò por èl, porque aun-
que le tenia delante, no le via,
porque el Señor le avia hecho
invisible à sus ojos, à peticion
del mismo Santo: prodig
verdaderamente que no tien
igual. Los Frayles que asis-
tían à la Reyna, bien le veían,
y le centuraron. que fiasse le-
vantasse de la Oracion, tenien-
do à la Reyna delante, y se lo

di-

12

No.

Caja

12-9